

Pilar 3-informasjon

Informasjon i samsvar med CRR/CRD IV-forskrifta (del XI)

Innhold

1	Innleiing	3
2	Konsernet Voss Sparebank.....	3
3	Organisering	3
4	Rekneskapsprinsipp og nykeltal	Feil! Bokmerke er ikke definert.
5	Kapitalkrav	4
6	Tapsutsette og mislegheldne engasjement	6
7	Styring og kontroll av risiko	10
	Organisering, ansvarsforhold, utkontraktering m.m.	14

1 Innleiing

Føremålet med dette dokumentet er å offentleggjera informasjon om banken si risikoeksponering, styring av risiko og soliditet i samsvar med krava i kapitalforskrifta (del XI). Informasjonen er også kalla Pilar 3-informasjon.

Alle summar i dokumentet er gjevne opp i heile tusen kroner så lenge ikkje anna er kommentert.

Voss Sparebank er ein lokal sparebank med primærmarknaden sin i Voss herad og nærliggjande område.

Voss Sparebank skal vera ein sjølvstendig, engasjert og trygg medspelar i utvikling av lokalsamfunn og næringsliv. Sparebanken skal vera ein konkurransedyktig bank, bygd på tillit. Banken skal driva etter sunne økonomiske prinsipp, til beste for kundane og lokalsamfunnet. Primært skal banken yta tenester for kundar i Voss herad og i omkringliggjande kommunar. Hovudvekta av kundemassen finn me i personmarknaden, men banken ynskjer òg å vera ein viktig medspelar for næringslivet i primærområdet.

Banken sine utlån til næringslivet speglar i stor grad heradet sin næringsstruktur, og jordbruk, reiseliv og drift/utleige av fast eigedom er viktige næringsgrupper. Samla utgjer næringsengasjementa i balansen 23,8% av alle låna (unytt trekkrettar og garantiar kjem i tillegg). Drift/utleige av fast eigedom er den klart største næringa, men denne er vidare spreidd innan bygg for reiseliv, forretningsbygg og private husvære.

Finansiering av bustadar for privatkundar utgjer størstedelen av banken sine utlån, og også her finn ein størstedelen i eige herad.

Banken har ikkje utferda eigenkapitalbevis, og overskotet etter gåver vert fullt ut godskrive banken sin eigenkapital. Voss Sparebank har ikkje utferda ansvarlege lån eller fondsobligasjonslån, og heile eigenkapitalen til banken er rein kjernekapital.

Voss Sparebank er ein viktig bidragsytar til det rike kultur- og idrottslivet som finst på Voss. Generalforsamlinga og styret er opptekne av at deler av den verdiskapinga som finn stad i lokalområdet, og som bidreg til banken sitt overskot skal kanalisertast attende til slike gode, lokale føremål. For rekneskapsåret 2021 er om lag 5 mill. kroner øyremerka slike føremål gjennom gåver og sponsoravtaler.

Voss Sparebank skal vere tillitsvekkjande, kundeorientert, og enkel å bruka for kundane. Banken legg vekt på å ha god service og kvalitet i tenestene for å gjera kundekontakt til ei positiv og tillitsvekkjande oppleving. Kundane og andre skal merka at banken har ei lokal forankring, er trygg og solid, og at ein bryr seg om enkeltindivid og lokalsamfunn.

2 Konsernet Voss Sparebank

Voss Sparebank eig to dotterselskap, Voss Sparebank Eigedom AS (896 324 012) og Voss Invest AS (945 665 343). Begge selskapa er fullt ut rekna inn i konsolidert kapitaldekning. Banken har tidlegare vore deleigar i Jernvangen AS gjennom dotterselskapet Voss Invest AS, og overtok i desember 2021 resterande lutar i selskapet, slik at Jernvangen AS no er 100 % eigd av banken sitt dotterselskap. Vidare er banken eigar av 2,15 % av aksjane i Verd Boligkreditt (994 322 427) og 2,18% av aksjane i Brage Finans AS (995 610 760). Dette er eignelutar som også vert rekna inn i banken si kapitaldekning (sjå eige kapittel for kapitaldekning). Eigarskapa i andre selskap vert ikkje rekna inn i kapitaldekninga. Eigarskapa vert bokført til verkeleg verdi. Verdisvingingar vert resultatført over utvida resultat (OCI) og ført i balansen som fond for urealisert vinst.

3 Organisering

Voss Sparebank er ein tradisjonell sparebank som er underlagt finansføretakslova. Banken sitt øvste organ er Generalforsamlinga som består av 12 medlemar. Ni medlemar og fire varamedlemar er valde av kundane, og tre medlemar med eit varamedlem er valde av dei tilsette. Styret er samansett av totalt seks medlemar og to varamedlemar, der fem medlemar og eit varamedlem er valde av generalforsamlinga, medan eit medlem og eit varamedlem vert valde frå dei tilsette. Banksjefen er ansvarleg for den daglege drifta, saman med ei leiargruppe på 4 tilsette. Samla har banken 26 tilsette.

4 Kapitalkrav

Voss Sparebank har tilpassa seg krava i Finansføretakslova med tilknytte forskrifter saman med dei internasjonale krava under Basel 3. ICAAP-prosessen er banken sin eigen prosess for å vurdere det samla kapitalkravet basert på risikoar som ikkje er dekkja av minstekrava under pilar 1. Arbeidet er gjort ut frå krav i CRR/CRD IV-forskrifta, Finanstilsynet sitt rundskriv 12/2016 , og tilpassingar er gjort ut frå banken sin storleik og kompleksitet.

Basel 3-regelverket byggjer på tre pilarar.

Under pilar 1 skal alle banken sine eignelutar vektast ut frå risiko, og ut frå dette kjem ein fram til eit berekningsgrunnlag. Vidare skal netto inntekter dei tre siste åra nyttast som grunnlag til å finna berekningsgrunnlaget for operasjonell risiko. Summen av desse tala utgjer samla berekningsgrunnlag under pilar 1. Minstekravet til kapitaldekning er 8% av dette grunnlaget. Banken nyttar standardmetoden for utrekning av kredittrisiko og basismetoden for utrekning av operasjonell risiko.

Under pilar 2 blir andre vesentlege risikoar vurdert. Dette er ein kontinuerleg prosess, men med ein totalgjennomgang minst ein gong i året. Viktige område her er mellom anna marknads-/ konsentrasjons- og likviditetsrisiko. Det samla kapitalbehovet under pilar 2 blir lagt til kapitalbehovet under pilar 1. Voss Sparebank er ikkje krav til Pilar 2-kapital frå Finanstilsynet.

Under pilar 3 blir det stilt krav til offentleggjering av finansiell informasjon. I tillegg til års- og delårsrapportar vil slik informasjon bli lagt ut på banken sine nettsider ; www.vossabanken.no .

Bufferkrav

Med verknad frå og med 1. juli 2013 stiller norske styresmakter krav til bankane sin soliditet i form av krav om kapitalbevarings- og systemrisikobufferar. Kapitalbevaringsbufferen er ein fast buffer på 2,5% av berekningsgrunnlag. Systemrisikobufferen er 3,0 % frå 3. kvartal 2014 og blir auka til 4,5 % frå utgangen av 2022. Det er også innført ein motsyklisk buffer som skal kunne justerast etter behov. I høve pandemiutbrotet vart motsyklisk buffer endra frå 2,5 % til 1 % med verknad frå 13.03.2020. Denne er varsla auka til 1,5 % frå juni 2022 og vidare til 2,0 % frå desember 2022 og 2,5 % frå mars 2023.

Ansvarleg kapital

Den ansvarlege kapitalen er kjernekapital og tilleggskapital. Tilleggskapitalen kan ikkje vera større enn kjernekapitalen. Heile Voss Sparebank sin ansvarlege kapital er kjernekapital. Dersom banken sine investeringar i ansvarleg kapital i andre finansinstitusjonar utgjer meir enn 10% av banken sin eigen reine kjernekapital skal den delen av investeringane som overstig 10%-grensa trekkjast frå den ansvarlege kapitalen. Dette gjer at ansvarleg kapital vert redusert med 88,5 mill. kroner.

Frå og med 1.kvartal 2018 rapporterer banken også kapitaldekning etter innrekning av eignelutane i dei to selskapa Verd Boligkreditt og Brage Finans. Kapitaldekninga i banken var 29,8% pr 31.12.2021. Etter innrekning av Brage Finans og Verd Bustadkreditt er kapitaldekninga på 28,7 %.

Kapitaldekning

Kapitaldekninga skal gjennom stabil drift og eigne resultat oppretthaldast på minimum 23% som skal vera rein kjernekapital. Dette er likevel ikkje å forstå som eit minimumsmål, men heller eit nivå der styret må gjera grundigare vurderingar av årsaka til den reduserte kapitaldekninga. Det må då vurderast om ein bør justera risikonivået i banken, eller om tida er inne for å justera ned kapitalkravet. Kapitaldekninga til Voss Sparebank har alltid hatt god margin til minstekrava til Finanstilsynet. Styret sine krav gjeld morbank.

	Morbank		Konsern	
	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020
Ansvarleg kapital				
Sparebanken sitt fond	826.604	785.178	827.133	785.178
Gåvefond	10.500	10.500	10.500	10.500
Fond for verdijusteringar	85.494	72.283	85.494	72.283
Sum bokført eigenkapital	922.598	867.961	923.127	867.961
Frådrag for ansv. Kap. i andre finansinst.	-85.273	-74.087	-85.273	-74.087
Verdijustering for krav om forsv. verdifastsetjing	-3.349	-3.174	-3.349	-3.174
Eigenkapital	833.976	790.700	834.505	790.700
Fondsobligasjonar	0	0	0	0
Frådrag i kjernekapital	0	0	0	0
Kjernekapital	833.976	790.700	834.505	790.700
Ansvarleg lånekapital	0	0	0	0
Frådrag i tilleggskapital	0	0	0	0
Rein kjernekapital	833.976	790.700	834.505	790.700
Eksponeeringskategori (vekta verdi)				
Statar	0	0	0	0
Lokale/regional styresmakter	50.576	22.102	50.576	22.102
Offentleg eigde føretak	0	0	0	0
Institusjonar	57.848	21.566	55.688	21.566
Føretak	92.489	173.877	92.489	173.877
Massemarknad	554.552	0	554.552	0
Pant i fast eigedom	1.652.108	2.225.528	1.607.388	2.179.544
Forfalte engasjement	48.695	44.344	48.695	44.344
Engasjement med høg risiko	25.934	17.466	25.934	17.466
Obligasjonar med fortrinnsrett	4.660	7.672	4.660	7.672
Fordr. på institusjonar/føretak med korts. rating	0	0	0	0
Lutar verdipapirfond	0	0	0	0
Eigenkapitalposisjonar	188.905	172.955	182.395	165.315
Andre engasjement	5.291	14.186	70.520	60.184
CVA-tillegg	0	0	0	0
Sum utrekningsgrunnlag for kredittrisiko	2.681.058	2.699.696	2.692.897	2.692.070
Utrekningsgrunnlag frå operasjonell risiko	204.049	199.472	204.049	199.472
Frådrag for ansv. Kap. i andre finansinst.	-85.273	-74.087	-85.273	-74.087
Utrekningsgrunnlag	2.799.834	2.825.081	2.811.673	2.817.455
Rein kjernekapitaldekning %	29,79 %	27,99 %	29,68 %	28,06 %
Kjernekapitaldekning %	29,79 %	27,99 %	29,68 %	28,06 %
Kapitaldekning %	29,79 %	27,99 %	29,68 %	28,06 %
Uvekta kjernekapitaldekning %	15,61 %	15,51 %	15,61 %	15,51 %
Konsolidering av samarbeidande grupper				
Ansvarleg kapital	909.150	827.384	909.679	827.384
Kjernekapital	902.304	820.553	902.833	820.553
Rein kjernekapital	897.196	815.445	897.725	815.445
Utrekningsgrunnlag	3.171.098	3.141.597	3.144.811	3.141.597
Kapitaldekning i %				
Kapitaldekning %	28,78 %	26,34 %	28,69 %	26,41 %
Kjernekapitaldekning %	28,56 %	26,12 %	28,47 %	26,19 %
Rein kjernekapitaldekning %	28,40 %	25,96 %	28,31 %	26,03 %
Uvektet kjernekapitalandel i %	14,82 %	14,55 %	14,82 %	14,55 %

5 Tapsutsette og mislegheldne engasjement

Engasjement

vert definert som garantiar, utlån og unyttta trekkrettar medrekna opptente, ikkje betalte renter, gebyr og provisjonar.

Tapsutsette engasjement

Tapsutsette lån er lån som ikkje er misleghaldne, men der den økonomiske situasjonen til kunden gjev grunn til å tru at det er stor risiko for tap på eit seinare tidspunkt. Heile engasjementet til kunden vert då vurdert som tapsutsett. Tapsutsette lån er kundar med misleghaldne engasjement, engasjement som har individuell nedskrivning eller engasjement som ligg i trinn 3. I tillegg er engasjement som er merka med betalingslette tapsutsette.

Misleghaldne engasjement

Eit engasjement vert vurdert som misleghelde dersom eit betalingskrav er forfalle med meir enn 90 dagar og beløpet ikkje er uvesentleg eller dersom det er lite sannsynleg at motparten vil vera i stand til å innfri pliktane sine. Heile engasjementet blir då rapportert som misleghelde.

	MORBANK		KONSERN	
	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020
Mislegheldne engasjement over 90 dagar (trinn 3)				
Brutto mislegheldne engasjement - personmarknad	10.996	3.822	10.996	3.822
Brutto mislegheldne engasjement - bedriftsmarknad	12.290	1.145	12.290	1.145
-Nedskrivningar i steg 3	12.054	3.645	12.054	3.645
Netto mislegheldne engasjement	11.232	1.322	11.232	1.322
	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020
Andre tapsutsette engasjement (Trinn 3)				
Brutto tapsutsette ikkje mislegheldne engasjement - personmarknad	22.782	7.611	22.782	7.611
Brutto tapsutsette, ikkje mislegheldne engasjement - bedriftsmarknad	49.732	53.843	49.732	53.843
-Nedskrivningar i steg 3	21.090	28.950	21.090	28.950
Netto tapsutsette engasjement	51.424	32.504	51.424	32.504
	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020
Lån med betalingslette elles				
Personmarknad	14.998	10.207	14.998	10.207
Bedriftsmarknad	0	0	0	0
SUM lån med betalingslette elles	14.998	10.207	14.998	10.207

Misleghaldne engasjement etter sektor og næring	2021		2020	
		Nedskrivning		Individuell nedskrivning
Lønstakarar	11 579	1 436	1 145	145
Omsetjing og drift av fast eigedom	9 946	9 918		
Forretningsmessig tenesteyting	1 761	700	3 822	3 500
	23 286	12 054	4 967	3 645

Tapsutsette engasjement etter sektor og næring	2021		2020	
		Nedskrivning		Individuell nedskrivning
Lønstakarar	31 039	3 235	7 611	2 800
Jordbruk/skogbruk/fiske	2 837	4	0	0
Bygg og anlegg / kraft	0	0	877	400
Omsetjing og drift av fast eigedom	28 530	14 484	38 508	19 750
Overnatting/servering	10 108	3 367	12 987	5 500
Forretningsmessig tenesteyting			1 471	500
	72 514	21 090	61 454	28 950

Nedskrivning på utlån, garantiar, unyttta kredittar og lånetilsagn

PM

Endring i tapsavsetjingar balanseførde lån

Bevegelser i avsetninger og nedskrivninger, kredittap	Venta tap trinn 1	Venta tap trinn 2	Venta tap trinn 3 / individuelle	SUM trinn 1,2 og 3
Inngående balanse, 01.01	1.443	462	3.647	5.552
Overført til trinn 1	130	-110	-20	0
Overført til trinn 2	-74	734	-660	0
Overført til trinn 3 / endring individuelle	-4	-187	191	0
Netto endring innanfor kvart trinn	-326	-453	1.315	536
Tapsvurdering, nye lån	720	167	386	1.273
Tapsvurdering, avgang lån	-365	-73	-190	-628
Konstatert tap	0	0	0	0
inngang på tidligere konstatert tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	0	28	6	34
Andre endringar	0	0	0	0
Utgående balanse	1.524	568	4.675	6.767

Volumendring balanseførde lån

Bevegelser i avsetninger og nedskrivninger, kredittap	Venta tap trinn 1	Venta tap trinn 2	Venta tap trinn 3 / individuelle	SUM trinn 1,2 og 3
Inngående balanse, 01.01	3.358.467	76.480	15.177	3.450.124
Overført til trinn 1	18.040	-17.737	-303	0
Overført til trinn 2	-82.587	87.631	-5.043	1
Overført til trinn 3 / endring individuelle	-3.265	-10.645	13.910	0
Netto endring innanfor kvart trinn	-174.470	-3.582	-102	-178.154
Tapsvurdering, nye lån	1.098.388	20.172	8.092	1.126.652
Tapsvurdering, avgang lån	-993.053	-22.123	-1.472	-1.016.648
Konstatert tap	0	0	0	0
inngang på tidligere konstatert tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	0	0	0	0
Andre endringar	-403	0	0	-403
Utgående balanse	3.221.117	130.196	30.259	3.381.572

Endring utanom balansen

Bevegelser i avsetninger og nedskrivninger, kredittap	Venta tap trinn 1	Venta tap trinn 2	Venta tap trinn 3 / individuelle	SUM trinn 1,2 og 3
Inngående balanse, 01.01	16	1	0	17
Overført til trinn 1	0	0	0	0
Overført til trinn 2	0	0	0	0
Overført til trinn 3 / endring individuelle	0	0	0	0
Netto endring innanfor kvart trinn	-6	0	0	-6
Tapsvurdering, nye lån	9	0	0	9
Tapsvurdering, avgang lån	-7	-1	0	-8
Konstatert tap	0	0	0	0
ingang på tidligere konstatert tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	5	0	0	5
Andre endringar	0	0	0	0
Utgående balanse	17	0	0	17

BM**Endring i tapsavsetjingar balanseførde lån**

Bevegelser i avsetninger og nedskrivninger, kredittap	Venta tap trinn 1	Venta tap trinn 2	Venta tap trinn 3 / individuelle	SUM trinn 1,2 og 3
Inngående balanse, 01.01	3.682	5.941	30.374	39.997
Overført til trinn 1	1.565	-1.565	0	0
Overført til trinn 2	-252	253	0	1
Overført til trinn 3 / endring individuelle	-57	0	57	0
Netto endring innanfor kvart trinn	-1.740	816	-2.648	-3.572
Tapsvurdering, nye lån	1.963	543	0	2.506
Tapsvurdering, avgang lån	-517	-2.039	0	-2.556
Konstatert tap	0	0	0	0
ingang på tidligere konstatert tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	115	246	329	690
Andre endringar	0	0	0	0
Utgående balanse	4.759	4.195	28.112	37.066

Volumendring balanseførde lån

Bevegelser i avsetninger og nedskrivninger, kredittap	Venta tap trinn 1	Venta tap trinn 2	Venta tap trinn 3 / individuelle	SUM trinn 1,2 og 3
Inngående balanse, 01.01	871.381	151.085	55.068	1.077.534
Overført til trinn 1	42.485	-42.485	0	0
Overført til trinn 2	-58.392	58.391	0	-1
Overført til trinn 3 / endring individuelle	-1.332	0	1.332	0
Netto endring innanfor kvart trinn	-8.433	-14.846	-4.137	-27.416
Tapsvurdering, nye lån	252.032	20.275	0	272.307
Tapsvurdering, avgang lån	-137.877	-63.268	-1.915	-203.060
Konstatert tap	0	0	0	0
inngang på tidligere konstatert tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	0	0	0	0
Andre endringar		0	0	0
Utgående balanse	959.864	109.152	50.348	1.119.364

Endring utanom balansen

Bevegelser i avsetninger og nedskrivninger, kredittap	Venta tap trinn 1	Venta tap trinn 2	Venta tap trinn 3 / individuelle	SUM trinn 1,2 og 3
Inngående balanse, 01.01	291	365	363	1.019
Overført til trinn 1	169	-169	0	0
Overført til trinn 2	-2	2	0	0
Overført til trinn 3 / endring individuelle	0	0	1	1
Netto endring innanfor kvart trinn	-376	43	-139	-472
Tapsvurdering, nye lån	122	20	0	142
Tapsvurdering, avgang lån	-44	-133	0	-177
Konstatert tap	0	0	0	0
inngang på tidligere konstatert tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	111	20	133	264
Andre endringar				0
Utgående balanse	271	148	358	777

Endring resultat

Bevegelser i avsetninger og nedskrivninger, kredittap	Venta tap trinn 1	Venta tap trinn 2	Venta tap trinn 3 / individuelle	SUM trinn 1,2 og 3
Inngående balanse, 01.01	5.416	6.766	34.384	46.566
Overført til trinn 1	1.865	-1.844	-20	1
Overført til trinn 2	-329	989	-660	0
Overført til trinn 3 / endring individuelle	-61	-187	248	0
Netto endring innanfor kvart trinn	-2.338	409	-1.473	-3.402
Tapsvurdering, nye lån	2.805	730	386	3.921
Tapsvurdering, avgang lån	-1.031	-2.245	-190	-3.466
Endring i risikomodell/parametere	231	293	469	993
Andre endringar	0	0	0	0
Utgående balanse	6.558	4.911	33.144	44.613
				-1.953
Amortisering				-317
Konstatert tap	0	275	1.365	1.649
inngang på tidlige konstatert tap	0	0	0	14
Resultatført tap				-607

6 Styring og kontroll av risiko

6.1 Ansvarsfordeling

Banken sin organisasjon for å handtera risikoområda omfattar:

- Styret
- Banksjef
- Fyrstelinje/avdelingsleiarar
- Leiar risikostyring og compliance

Styret har det overordna ansvaret for strategiplanane, under dette å fastsetja overordna rammor og retningslinjer for risikostyring. Styret er ansvarleg for at ICAAP-dokumentet jamleg vert oppdatert og at prosessen er ein integrert del av banken sin styringsprosess. Styret må sjå til at det er etablert rutinar som sikrar at risikonivå og kapitalbehov vert oppdatert etter behov og minst ei gong i året. Styret har også ansvaret for at den årlege ICAAP-dokumentasjonen vert vurdert av ein instans som er uavhengig av administrasjonen i banken.

Banksjefen har resultatansvaret for verksemda og det operative ansvaret for banken si samla risikostyring, og dessutan å implementera risikostrategiar i banken.

Fyrstelinje/avdelingsleiarar har ansvaret for risikoar og internkontrollar innanfor sine ansvarsområde i samsvar med banken sin risikostrategi.

Leiar risikostyring og compliance er ein uavhengig kontrollfunksjon som rapporterer til banksjef og styret samt kontrollerer og støttar opp om fyrstelinja sitt arbeid knytt til risiko og etterleving.

Ekstern revisor etterprøver om rutinar og retningslinjer blir etterlevd og utarbeider årleg ei uavhengig stadfesting på banken sin ICAAP-dokumentasjon og internkontroll. Voss sparebank har ikkje internrevisjon.

Nedanfor fylgjer ei utgreiing av dei sentrale risikoane Voss Sparebank er utsett for.

6.2 Prosess for vurdering av risiko og kapitalbehov (ICAAP/ILAAP)

Banken gjennomfører årleg ein risiko- og kapitalvurderingsprosess der Pilar II-kapitalkravet (kapitalbehovet utover Pilar I-krava) vert vurdert. Enkelte risikoar vert ikkje eller vert berre delvis dekkja under Pilar I. Vurderingane vert gjort med utgangspunkt i Finanstilsynet sitt rundskriv 12/2016. Det vert og gjort ein eigen vurdering av banken sin

likviditetsrisiko og styringa av denne (ILAAP) Det er styret som vedtek endeleg ICAAP-dokument, og ekstern revisor reviderer dokumentet.

6.3 Kredittrisiko (inkludert motpartsrisiko og restrisiko)

Kredittrisiko er den risikoforma banken er mest utsett for. Kredittrisiko vert styrt av eigne rammer og rammer frå styresmaktene. Banken har ein kredittstrategi som skal sikre ei sunn og langsiktig utvikling med god avkastning utan at banken vert utsett for risiko som truar eigen eksistens.

Strategi

Voss Sparebank skal utøva kredittverksemda si med låg risiko. Låg risiko tilseier tilstrekkeleg og god beteningsevne og tilfredstillande trygd. Trygd skal aldri vega opp for manglande beteningsevne. Strategien skal sikra at banken er innanfor gjeldande lover, forskrifter og andre krav frå styresmaktene. Vidare har banken utarbeidd eiga kreditthandbok for å sikre einsarta og korrekt praksis innan kredittområdet, under dette fullmakter.

Organisering, roller og ansvar:

Styret

- Styret har ansvaret for fastsetjinga av kredittstrategien.
- Styret har ansvaret for å setja mål og rammer for verksemda.
- Styret skal fastsetja reglementet for løyving av lån og kredittar.
- Styret skal sjå til at administrerande banksjef har den nødvendige kompetansen til å styra verksemda etter gjeldande kredittstrategi.

Administrerande banksjef

- Banksjefen er ansvarleg for å implementera kredittstrategien.
- Banksjefen skal organisera banken slik at kredittstrategien kan oppfyllest på ein god og trygg måte.
- Banksjefen kan gje kredittfullmakter til andre.
- Banksjefen har ansvaret for å rapportera relevant styringsinformasjon til styret etter fastsett rapportstruktur.

Kredittsjef

- Kredittsjef har ansvar for at kredittverksemda i banken vert gjennomført etter dei reglar og rutinar som er gjeldande.
- Kredittsjefen er ansvarleg for at kreditthandboka er oppdatert og relevant.
- Kredittsjefen er ansvarleg for at dei som arbeidar med kreditt i banken har relevant og rett opplæring.

BM-leiar/PM-leiar

- BM- og PM-leiar skal sjå til at det er tilstrekkeleg kredittkvalitet i dei enkelte engasjementa.
- BM- og PM-leiar skal overvaka og føra kontroll med eigne porteføljor og kundar.

Risikostyring

- Risikostyring står for overvaking og kontroll av overordna kredittrisiko.
- Risikostyring skal utarbeida relevante rapportar og analysar som skildrar risikosituasjonen til banken.

Etterleving

- Etterleving er ansvarleg for kontroll av at banken er innanfor regulatoriske føringar, rundskriv, lovar og relevante reglar.

Sakshandsamar

- Sakshandsamar har ansvaret for å rådgje kundane på ein best mogleg måte, etter reglar og rettingslinjer for god rådgjeving.
- Sakshandsamar skal utarbeida kredittsakene, henta inn relevant og naudsyn dokumentasjon og fylgja opp kundane og engasjementa.

Internkontroll

Det er utarbeidd egne internkontrollar på kredittområdet. Dette skal sikra at rutinar og retningslinjer blir fylgt innan området, og også avdekke eventuelle avvik.

Banken ser på risikoen innan kredittområdet som innanfor styret si målsetjing.

Konsentrasjonsrisiko

Låneengasjement til kundar fordeler seg med om lag 23,8 % på næringskundar og 76,2 % på lønstakarar (inkludert utanombalansepostar). Styret har sett ei maks grense på 30% for utlån til næringskundar, men ynskjer å halda seg om lag på fordelinga 1/4 – 3/4. I banken sin kredittstrategi står det at maksimum engasjement for ein enkelt kunde ikkje bør overstiga 15 % av ansvarleg kapital til banken. Banken skal primært ikkje ha bedriftskundar utanom primærmarknaden, men unntak i spesielle tilfelle kan gjerast i samsvar med kredittstrategien.

Voss Sparebank har i sine strategiske planar vedteke at geografisk marknadsområde er Voss herad og omkringliggjande område som naturleg soknar til Voss. Innan kreditt til næringskundar er satsingsområdet avgrensa til Voss og omland. Innan einskildengasjement er det liten konsentrasjonsrisiko. Det største engasjementet utgjer 42,4 mill. (0,9 % av brutto utlån). 10 engasjement (på konsolidert nivå) ligg mellom 20 og 80 mill. For å avgrense denne risikoen har banken pålagt seg krav som er strengare enn dei lovkrava som gjeld. Som internt krav har banken at totalengasjement med ein kunde på konsolidert nivå ikkje bør overstiga 15 % av banken sin teljande ansvarlege kapital (det vil seia om lag 125 mill.) samstundes som ramma for dei 10 største er 500 mill.

Næringsengasjement til bedrifter som driv med drift og utleige av fast eigedom utgjer ein stor del av banken sine næringsengasjement. Denne gruppa har styret ekstra overvaking på. Styret får rapportert desse tala kvartalsvis. Samla utgjer desse to gruppene 454 mill. kroner.

Modell for utrekning av konsentrasjonsrisiko er utført i samsvar med Finanstilsynet si tilråding i rundskriv 12/2016 – vedlegg 2. Det vart behov for kapital på Pilar 2 for enkeltføretak og næring.

6.4 Likviditetsrisiko

Det er innført fleire krav frå styresmaktene som banken til ei kvar tid skal oppfylle. Frå og med 31.12.2017 vart LCR-kravet auka til 100%. Dette stiller krav til banken sin kortsiktige likviditet, og vert rapportert månadleg til Finanstilsynet. LCR pr 31.12.2021 var 195 %. NSFR syner banken si langsiktige finansiering, og vert rapportert kvartalsvis. Nivå for tilsynsmessig oppfølging er 100 % per 31.12.2021.

Innskot frå kundar er den viktigaste kjelda til finansiering. Det er god spreing i innskotsmassen, og ingen einskildinnskot over 100 mill. Det er gjort stresstestar for bortfall av dei største einskildinnskota. Q4 2021 er det 14 kundar som har innskot over 10 mill. kr, og desse utgjer til saman 213 mill. kr.

ICAAP-vurderinga av likviditetsrisiko er gjort ut frå Finanstilsynet sin modul for likviditetsrisiko, og det er nytta dei kvalitative og kvantitative styringsmåla frå denne modulen.

Styret legg opp til at likviditetsrisikoen i banken skal vera låg, og har lagt opp rammene ut frå dette. Voss Sparebank sin gjeldande likviditetsstrategi kan summerast opp på følgjande måte:

- Voss Sparebank skal ha ein likviditetsstrategi som sikrar at banken til ei kvar tid har nok likviditet til å kunne oppfylle bankens økonomiske plikter ved forfall samt dei krav som vert sett av banken sitt styre samt styresmaktene. Styret går jamleg gjennom banken sine risikoar og fastset overordna rammer og målsetjingar.
- Mål og rammer for likviditeten er ein del av styringsmåla til Voss Sparebank. Desse vert rapportert kvartalsvis til styret i banken.
- Styret går årleg gjennom banken sine risikoområde og set dei overordna risikorammene, også for likviditetsrisiko. Vidare har styret eit overordna ansvar for at banken oppfyller det lovpålagde kravet om at banken skal ha ein behaldning av likvide midlar som gjer at den kan dekkja skyldnadane sine ut frå ein risikobasert berekning. Administrasjonen i banken er den administrative eininga som bestemmer prinsipp og metodar for utrekning og måling av risikoar og eksponering som kan setje rammer for dette.

I samsvar med Finanstilsynet sitt Rundskriv 10/2019, datert 28. juni 2019, er alle bankar pålagde å etablere oppattrettingsplanar. Voss Sparebank ligg i SREP-gruppe 4 og skal difor følgja forenkla krav til oppattrettingsplanen.

Sitat frå Finanstilsynet sitt rundskriv (pkt. 3.3.2) «Forenkla gjenoppsettplaner skal ha hovedfokus på gjenoppsettstiltak, forhold som kan vere til hinder for gjennomføring av disse, samt kapital- og likviditetsindikatorer med tilhørende rapporterings-, beslutnings- og eskaleringsprosesser som sikrer relevante

tiltak gjennomføres tidsnok.» og «Forenkla gjenopprettingsplaner skal først og fremst legge vekt på kapital- og likviditetsindikatorer som utløsende terskelverdier for vurdering av tiltak.»

Med bakgrunn i dette har banken utarbeidd ein oppattrettingsplan som samsvarar med banken sin storleik, kompleksitet, type verksemd og risiko (pkt. 3.3.1). Oppattrettingsplanen for Voss Sparebank vart vedteken på styremøte 21.12.2021.

6.5 Marknadsrisiko

Marknadsrisiko er risiko relatert til rente,- spread,- aksje,- eigedom og valutarisiko. Det samla marknadsrisikonivået er vurdert som tapspotensialet innan desse områda. Denne risikoen er ekstern og påverkar alle aktørar i marknaden på same måte. Banken er utsett for marknadsrisiko gjennom mellom anna likviditetsplasseringar og fastrenteavtalar innan utlån. Fastrentelåna utgjorde 114,6 MNOK per 31.12.2021. Det er ikkje gjort rentebytteavtale (swap) for desse låna.

Strategi

Det er utarbeidd eigen delstrategi for marknadsrisiko som skal underbyggja banken sin overordna strategi innan området. Banken sin marknadsrisiko skal vera låg. Banken skal for eksempel ikkje vera engasjert i opsjonar eller derivat og berre i mindre grad i aksjemarknaden. Ved plassering i sertifikat- og obligasjonsmarknaden, skal det takast liten rente- og kredittrisiko. Ein viss risiko må likevel tolererast dersom likviditetsreservane til banken skal gje ei tilfredsstillande avkastning. Banken må styra marknadsrisikoen gjennom rammer for eksponering i dei ulike aktivaklassane.

Metode for vurdering av marknadsrisiko

Det skal gjerast ei vurdering av marknadsrisiko både i bankportefølja og handelsportefølja. Ved bruk av sensitivitetstestar er det gjort særskilde vurderingar innan dei ulike marknadsrisikoane. Hovudregelen er at risikovurderinga skal baserast på dei rammene for marknadsrisiko som banken har etablert. Resultatet av sensitivitetstestane skal nyttast som utgangspunkt for vurdering av kapitalbehov for marknadsrisiko og skal sjåast i forhold til kapital som fylgjer av Pilar 1 og 2 - vurderingane.

Ei vurdering av banken sin marknadsrisiko omfattar storleiken på og risikoen i kvar einskild plassering. Vurderinga av det samla marknadsrisikonivået får me ved å summere det utrekna tapspotensialet for rente,- spread,- aksje,- eigedom og valutarisiko. Det blir soleis ikkje teke omsyn til diversifiseringseffekten mellom aktivaklassane.

Vurderinga skal baserast på tre ulike risikofaktorar definert i tabellen under.

Risikofaktor	Formål med vurderinga
Eksponering	Slå fast tapspotensiale ved definerte stresstestscenarior
Risikospreiing	Slå fast risiko for tap som følgje av manglande risikospreiing
Marknadslivlidet	Slå fast risiko for tap ved rask avdekking av endring i risiko

Renterisikoen er den største risikoen hjå banken, etterfølgd av kredittspreadrisiko.

6.6 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følgje av utilstrekkelege eller sviktande interne prosessar eller system, menneskelege feil, eller eksterne hendingar. Storparten av kredittapa skuldast operasjonelle feil, som feil registrering av sikkerheit, feil vurdering av verdiar og kanskje den største risikoen er kundefrågjevarar som har for stor tru på kunden sin. Definisjonen omfattar juridisk risiko, men ikkje strategisk risiko og omdømmerisiko, som må vurderast særskilt (def. av Finanstilsynet).

Det går fram av strategiplanen til Voss Sparebank at målet er å ha låg operasjonell risiko til ei kvar tid. Det er utarbeidd ein eigen strategi for operasjonell risiko. Styret er oppteken av at strategisk-/forretningsrisiko vert handsama på ein god måte. Styret arbeider derfor systematisk med strategiske vurderingar og legg stor vekt på godt samfunnsansvar og etiske haldningar.

Risikorammer

Banken har eit rammeverk for å identifisera og vurdere dei ulike risikoane. Storleiken på den operasjonelle risikoen ved ei enkelt hending er ein kombinasjon av forventa frekvens for den uønskte hendinga (frekvens) og tapskonsekvensen av at den uønskte hendinga inntreffer (konsekvens). Det er ikkje kvantifisert ei forventning til omfanget av/tal hendingar som kjem til å inntreffe årleg. Ramma for enkelthendingar vil likevel i praksis avgrense summen av årlege hendingstap.

Banken sin låge risikotoleranse kjem til uttrykk i matrisa nedanfor:

Konsekvens Frekvens	Svært liten konsekvens (under 10.000)	Liten konsekvens (10.000-100.000)	Moderat konsekvens (100.000-500.000)	Stor konsekvens (500.000- 1.000.000)	Svært stor konsekvens (over 1.000.000)
Inntreff sjeldnare enn kvart 10 år					
Inntreff kvart 10 år					
Inntreff årleg					
Inntreff fleire gonger årleg					
Inntreff minst månadleg					

Organisering, ansvarsforhold, utkontraktering m.m.

Styret har det overordna ansvaret for Operasjonell risiko. Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko har banksjefen og vidare dei ulike avdelingsleiarane.

Tapshendingskategoriar

Banken skal til ei kvar tid ha oversikt over operasjonell risiko som er knytt til verksemda. Vurderinga skal gjerast minimum årleg .

Operasjonelle risikohendingar vert normalt delt inn i sju tapshendingskategoriar.

1. Internt bedrageri
2. Eksternt bedrageri
3. Tilsettevilkår og tryggleik på arbeidsplassen
4. Kundar, produkt og forretningspraksis
5. Skade på fysiske eigendelar
6. Avbrot i drift eller system
7. Oppgjør, levering og anna transaksjonsbehandling

Pilar 1 og pilar 2 vurderingar av operasjonell risiko

Pilar 1 vurderinga av operasjonell risiko er gjort etter basismetoden.

I ICAAP-utrekningane og utrekning av nødvendig kapital for operasjonell risiko, har me teke utgangspunkt i den samla risikooversikta vår i samband med Internkontroll-forskrifta og den vurderte restrisiko. Det er også gjort vurderingar av ein del underkategoriar som modellrisiko, Åtferdsrisiko/forbrukarvern, avtalar/IKT og kvitvasking/terrorfinansiering.

Den kvalitative metoden er basert på kunnskap og skjønn hjå den som føretekt vurderingane. Ein del risikoar vert reduserte av ulike forsikringsavtalar.

6.7 Risiko forbunde med verdipapirisering

Risiko i samband med verdipapirisering oppstår når banken overfører engasjement til eit juridisk uavhengig føretak. Voss Sparebank har gjort avtale med Verd Boligkreditt om overføring av lån, og har ved utgangen av 2. kvartal 2021 overført lån for om lag 249 mill. kroner. Når låna vert overførde til Verd vil dei ikkje lenger vera med i banken si utrekning av tap etter IFRS9-regelverket. Det er her snakk om godt sikra lån til privatkundar, og kredittrisikoen er liten.

Vidare er det formelle krav til engasjementa for at dei skal kunna overførast til Verd. Dersom det syner seg at nokon av desse krava ikkje er oppfylte pliktar banken å føra dette tilbake.

Banken er også ansvarleg for at det vert betalt terminsum og renter, likevel avgrensa til 1,0% av banken sitt samla volum som er overført. Dette vil framleis vera sikra å pantet for engasjementet.

Det er utarbeidd egne modellar for utrekning av provisjonar frå Verd. Her vert det rekna rentebidrag frå banken sine overførde lån opp mot Verd sine fundingkostnader. I tilfelle renteoppgang i pengemarknaden vil banken stå fritt til å justera lånerentene på dei overførde låna.

Me vel å nytta banken sin IFRS9-sats for trinn 1, og ta høgde for kredittap også på desse låna. Dette utgjør 0,1% av låna.

6.8 Forsikringsrisiko

Voss Sparebank sel forsikringar frå Frende Forsikring, som banken også er medeigar i. Me vurderer denne rolla slik at den ikkje medfører risiko av betydning for banken.

Når det gjeld forsikring av banken sine verdier og ansvar, har me ein årleg gjennomgang av desse avtalane. Banken sin forsikringsansvarlege går gjennom alle slike avtalar, og vurderer om det finst avvik frå reelt forsikringsbehov. Ved siste gjennomgang vart det ikkje avdekkja noko avvik i høve til faktisk forsikringsbehov. Risikoen er då berre knytt til eigenandelen ved eventuell forsikringskade

6.9 Risiko knytt til pensjonsforpliktingar

I og med overgang til innskøtpensjon er det ikkje lenger behov for ekstra avsetjing av risikokapital.

6.10 Forretningsrisiko / strategisk risiko

Her finn me uventa tap av inntekter ved tap av omdømme og andre strategiske hendingar som ikkje kjem inn under andre risikoformer. Ein vil også kunna tenkja seg bøter eller andre krav i samband med svikt i krav frå styresmaktene. Døme på dette kan vera svikt i arbeidet med antikvitvask, eit område med stort fokus og strenge reaksjonar. Banken har hatt stort fokus på dette i seinare tid, og det er etablert gode kontrollrutinar. Me ser likevel at saker kan gå under radaren, og dette kan få store konsekvensar. Ut frå erfaringar frå saker i andre bankar er det naturleg å setja av noko kapital for å ta høgde for slike uventa hendingar.

6.11 Systemrisiko

Svikt i interne eller eksterne datasystem er ein vesentleg risiko. Risikomessig er truleg TietoEvry det beste alternativet for banken. Ein bør kunna leggja til grunn vesentleg lågare risiko med ein nasjonal aktør, med gjeldande tilsynsordning, enn utanlandsk. Sikker og konkurransedyktig IT-leverandøravtale er ei vesentleg oppgåve i DSS. Om banken t.d. får langvarig sjukdom innan dette området, kan DSS fjernstyra mykje på vegner av oss og elles hjelpa til. Nøkkelpersonrisikoen er med dette redusert.

Drift og vedlikehald av IKT-plattformar til banken vert ivareteken av TietoEvry. Det har i 2020 vore forhandlingar om ei ny driftsavtale mellom DSS og Evry. Banken gjekk i 2021 inn i ei ny 5 års avtale med TietoEvry som leverandør.

Framover reknar me med aukande svindel med plastkort og dermed risiko før høgare tap på det området. Det er i 2018 gjort avtale med TietoEvry om utvida korttenester, der dei tek seg av overvaking, kortsperringar og reklamasjonar (også utanom banken si opningstid). Som andre bankar, opplever også Voss Sparebank forsøk på uautoriserte uttak (svindel) frå Nettbank og Nettbedrift. I samarbeid med IT-leverandøren er fleire og effektive tiltak sette i verk for å få kontroll med og stoppa slike forsøk.

6.12 Risiko knytt til uforsvarleg gjeldsoppbygging

Gjennom etablering og kjøp av bustad, har gjeldsgrada auka dei seinare åra hjå spesielt unge hushaldningar. Gjennom kredittrutinane våre meiner me å ha rimeleg kontroll med slike risikoar og har vanskar med å sjå at våre kundegrupper representerer uforsvarleg gjeldsoppbygging som vil medføra store tap.

6.13 Omdømmerisiko

Omdømme kan definerast som summen av forventningar omgjevnadene har til banken, produkta, servicen og aktivitetar i forhold til forretningsmessige, sosiale og finansielle prestasjonar. Omdømme oppstår gjerne i skjæringspunktet mellom forventningar og opplevingar. Det er altså ikkje berre kva som vert levert (opplevinga) som avgjer omdømmet, men kanskje heller kva som vert levert i forhold til kva som er lova eller forventa.

Denne risikoen vert dels ivareteken gjennom utarbeidde styringsdokument og rutinar, men fyrst og fremst gjennom bevisst fokusering på etikk og haldningar hjå dei tilsette. Banken har hatt etiske retningslinjer heilt sidan 2005. Retningslinjene vert årleg handsama av styret, med påfølgjande gjennomgang av dei tilsette. F.o.m. 2016 vert slik gjennomgang loggført på kvar tilsett. I banken er alle rådgjevarane autoriserte finansiell rådgjevarar, der etikk er ein del av pensumet. I tillegg gjennomgår alle tilsette Motimate-kurset i anti-kvitvasking ein gong i året.

Omdømmerisiko skal vera ein del av vurderingane dei banktilsette gjer i ulike situasjonar.